

YU ISSN 0350-6452

10-11

ЛИКОВНА
УМЕТНОСТ

YU ISSN 0350-6452

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

Списанието се печати со средства на Републичката заедница на културата
и Друштвото на историчарите на уметноста на СРМ

Печати Граф. завод „Гоце Делчев“, Скопје, Тираж 1 000 примероци

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

ГОД. VII БР. 10—11, 1983—1984

СПИСАНИЕ НА ДРУШТВОТО НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА УМЕТНОСТА
ОД СРМ, СКОПЈЕ

LES ARTS PLASTIQUES

Année VII № 10—11, 1983—1984

REVUE DE L'ASSOCIATION DES HISTORIENS D'ART DE LA RÉPUBLIQUE
SOCIALISTE DE MACÉDOINE, SKOPJE

Редакциски одбор:

Проф. Димче Коцо, академик
Д-р Константин Петров
Д-р Петар Миљковиќ-Пепек
Д-р Борис Петковски
Д-р Антоние Николовски
Загорка Расолковска-Николовска

Трајан Витларски

Јасмина Чокревска-Филип
Жарко Този

Одговорен уредник

Д-р Петар Миљковиќ-Пепек
Секретар
Загорка Расолковска-Николовска

Технички уредник
Жарко Този

Јазична редакција
Евтим Манев

Превод на француски
Анка Џурџинова

Comité de rédaction:

Prof. Dimçe Koco, académicien
D-r Konstantin Petrov
D-r Petar Miljković-Peppek
D-r Boris Petkovski
D-r OAntonie Nikolovski
Zagorka Rasolkovska-Nikolovska

Trajan Vitlarski

Jasmina Čokrevska-Filip
Žarko Tozi

Rédacteur en chef

D-r Petar Miljković-Peppek

Secrétaire

Zagorka Rasolkoska-Nikolovska

Présentation graphique

Žarko Tozi

Correction des textes

Eftim Manev

traduction en français

Anka Djurčinova

Адреса: Музеј на Македонија, Скопје

adresse: Musées de Macédoine, Skopje

ДРУШТВО НА ИСТОРИЧАРИТЕ НА УМЕТНОСТА НА СРМ — СКОПЈЕ

ЛИКОВНА УМЕТНОСТ

10-11

(1983—1984)

Скопје — Скопје
1985

СТУДИИ, РАСПРАВИ И ПРИЛОЗИ
ETUDES, TRAITES, CONTRIBUTIONS

КОНСТАНТИН ПЕТРОВ, Нови форми на авторските сигнатури од XIII век во нашата земја II дел од прегледот — — — — —	7
KONSTANTIN PETROV — Nouvelles formes de signatures dans les monuments du XIII ^e siècle en Macédoine — — — — —	7
ЦВЕТАН ГРОЗДАНОВ, За тематиката на живописот на црквата во с. Реџица — Охридско — — — — —	19
CVETAN GROZDANOV — Sur les scènes bibliques de la peinture murale de l'église de Režica, près d'Ohrid — — — — —	19
ПЕТАР МИЉКОВИЌ-ПЕПЕК — ГОЦЕ АНГЕЛИЧИН, Пештерскиот храм Воведение кај Канео во Охрид — — — — —	25
PETAR MILJKOVIC-PEPEK — GOCE ANGELIČIN — L'église — caverne „Présentation au temple“, située dans Kanéo, à Ohrid — — — — —	25
ГОЦЕ АНГЕЛИЧИН, Прилог кон проучувањето на Охридскиот иконопис од XVII и XVIII век — — — — —	37
GOCE ANGELIČIN — Une contribution à l'étude des icônes du XVII ^e et XVIII ^e siècles — — — — —	37
РАДМИЛА МОМИДИЌ, Прилог кон проучувањето на сакралните објекти во македонија („Шути манастир“ св. Тома с. Вардина с. Мургашево)	51
RADMILA MOMIDIĆ — Apport à l'étude des monuments sacrés en Macédoine (le monastère „Saint-Thomas“ dit „Šuti manastir“ des villages Vardino et Murgashevo) — — — — —	51
ЛИДИЈА КУМБАРАЏИ-БОГОЕВИЌ, Кебир Мехмед џамија во Скопје — —	55
LIDIJA KUMBARADŽI-BOGOEVIĆ — La mosquée Kebir Mehmed Čelebi à Skopje — — — — —	55
БОРИС ЧИПАН, Огласи на градителското наследство во современата македонска архитектура — — — — —	65
BORIS ČIPAN — Les échos de l'héritage architectonique dans la construction moderne en Macédoine — — — — —	65
ТРПА РОГАНОВИЌ, Делата на македонските ликовни уметници во збирката на Етнолошкиот музеј на Македонија — — — — —	75
TRPA ROGANOVIĆ — Les oeuvres des peintres macédoniens présentées dans la collection du Musée ethnologique de Macédoine — — — — —	75
ЛИЛЈАНА ХРИСТОВА, Експресионистичките тенденции во ликовното творештво на Борислав Трајковски — — — — —	81
LILJANA HRISTOVA — Les tendances expressionnistes dans l'oeuvre picturale de Borislav Trajkovski — — — — —	81
ЗЛАТКО ТЕОДОСИЕВСКИ, Прилог кон проучувањето на творештвото на Димитар Пандилов Аврамовски — — — — —	91
ZLATKO TEODOSIEVSKI — Contribution à l'étude de la peinture de DIMITAR Pandilov-Avramovski — — — — —	91
БОРИС ПЕТКОВСКИ, За творештвото на Родољуб Анастасов меѓу 1972—1984	99
BORIS PETKOVSKI — Sur la nouvelle peinture de Rodoljub Anastasov	99

КРИТИЧКИ ОСВРТИ, ЕСЕИ
NOTES CRITIQUES, ESSAIS

СОЊА АБАЏИЕВА-ДИМИТРОВА, Ars Erotica — — — — —	107
SONJA ABAĐIEVA-DIMITROVA — Ars erotica — — — — —	107
СОЊА АБАЏИЕВА-ДИМИТРОВА, Црежот на скулптурата во просторот (за најновиот скулпторски опус на Петар Хаџи Бошков) — — — — —	127
SONJA ABAĐIEVA-DIMITROVA — Le dessin de la sculpture dans l'espace (sur le nouvel opus du sculpteur Petar Hadži Boškov) — — — — —	127
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Споменичкиот комплекс „Македониум“ во Крушево — — — — —	131
VLADIMIR VELIČKOVSKI — Le complexe de monuments „Makedonium“ à Kruševo — — — — —	131
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Фигурацијата на Владимир Георгиевски — — — — —	141
VLADIMIR VELIČKOVSKI — La figuration de Vladimir Georgievski — — — — —	141
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Мејл-артот на Плаевски и Грчев — — — — —	145
VLADIMIR VELIČKOVSKI — Le mail-art de Plavevski et de Grčev — — — — —	145
ВЛАДИМИР ВЕЛИЧКОВСКИ, Пластичните интервенции на Симон Узуновски	149
VLADIMIR VELIČKOVSKI — Les interventions plastiques de Simon Uzunovski — — — — —	149

Владимир Величковски

ПЛАСТИЧНИТЕ ИНТЕРВЕНЦИИ НА СИМОН УЗУНОВСКИ

Симон Узуновски (1949) е архитект по професија, кој се занимава со сликарство, но кој, барем за сега, најдобро се остварува во она што најопшто се наречува „нова уметничка практика“. Тоа значи неконвенционален пристап во пластичното третирање и осмислување на употребените средства земени од фондот на најбаналните потрошни предмети. Тој во мината деценија се занимаваше со колаж, еден вид асамблажна скулптура и со пластични инсталации во просторот во кои, во поглед на материјалот, пристапот и целта, ги открива битните елементи карактеристични за неговата сегашна дејност.

Во македонскиот културен простор реализирањето на овие нетрадиционални настојувања е директно условено од потребите и можностите на одредени институции, група луѓе, или пошироката општествена средина. Благодареејќи на Домот на младите во Скопје, Узуновски е еден од оние автори кои имаат можност за кратко време да остварат неколку пластични интервенции во просторот, откривајќи го континуитетот на своите интересирања и размислувања. По забележаната креација во рамките на манифестацијата „Нови појави во македонската ликовна уметност во последната деценија“ (од циклусот „Пат за Волкодери“), Узуновски во текот на неколку месеци (февруари-април 1984.) реализира уште две интервенции. Првата беше изведена во „Скендерија“, во рамките на културната размена меѓу Домот на младите на Скопје и Сараево во текот на три дена (месец март) работа, со техничка помош на Бењамин Шукриу и со вклучување на публиката. Авторот во ова дело наречено „Инсерт од акцијата „Грмушка“ употреби новинска хартија, селотејп и обоени јажиња. Во текот на месец април Узуновски во скопскиот Дом на млади изведе пластична интервенција наречена „Струк“ (Парангал), „Градина“, „Невеста“, „Вир“ и др. Неговите дела претставуваат амбиентален ансамбл составен од непостојни предмети (хартија, селотејп, јажиња, железо, дрво, органски материји и тн.) како „отворен систем“ кој може да прими дополнителни интервенции, барем да ја наруши основната конвенција. Всушност, битен аспект на овие сценографичко артикулирани простори се состои во процесуалноста на нивното создавање и провокацијата за непосредно вклучување на публиката во слобода, но не и неусловена кре-

ативна игра. Воспоставување активен и понепосреден однос помеѓу уметникот, делото и гледачот значи социјализација на творечкиот чин, здобивање со свест за сопствените можности и ослободување на потиснатите содржини во човекот, неговата потреба за промена и неизвесност.

Неугледноста на употребениот материјал, кој организиран во целини не е без извесна „естетичност“, ефемерноста на креативниот чин и ироничната провокација (за допишување, шарење, променување на и онака несталните пластични структури) предизвикуваа доза на недоверба и резерва кај еден дел на публиката, но до оној момент кога се открива можноста за нејзино учествување во „завршување“ на делото. Тоа воедно претставува еден од основните елементи за одредување на критериумите за осмислување и валоризирање на овие интервенции. Узуновски креира, употребувајќи го методот на апликации, колаж и асамблаж, пластична „шара“ во просторот, со кршлива и нежна архитектуралност. Таа е создадена интуитивно, развивајќи се во просторот во разновидни и духовни целини. Узуновски го артикулира слободниот простор како амбиент во кој луѓето се движат и интервенираат, според потребата, не нарушувајќи ја првобитноста на ѕидните површини. Посебно треба да се нагласи улогата на светлоста која создава неочекувани ефекти на просирност и светло-темни ефекти на површина на материјалот, минувајќи ја неговата визуелна природа и функција.

Овие пластични интервенции на Узуновски спаѓаат во доменот на своевидна „*arte povera*“ (или сиромашна уметност) која има ефемерен карактер и се осмислува во процесот на времениот креативен чин од кој може да останат материјални остатоци, но главно се регистрира и го продолжува својот живот во медиумот на фотографијата, слајдот, филм или видеото, како што е сега случајот.

Своите искуства Узуновски креативно ги примени и продолжи на полето на сценографијата, остварувајќи до сега, заедно со архитектот Крсте С. Џидров повеќе проекти од 1983 до 1985 година. Тоа се сценографии за претставите: „Баханаткињи“ од Еврипид, „Конфитеор“ од С. Шнајдер, „Натемаго на Филозофскиот факултет“ од И. Брешан, „Пахинтика во сон“ од Џ. Ахмети и др. Во нив доаѓа до израз поширока амбиентација и осовременување на изразните сретства и јазик, чиј целосен впечаток се заснова на урамнотежениот контраст на природните „сиромашни“ материјали и готовите или создадени технички предмети или сегменти решавани во пространи и чисти соодноси.

